

KŪLUPĖNŲ IR APLINKINIŲ KAIMŲ MAŽOJI ARCHITEKTŪRA

Projektą rengė

Kretingos rajono savivaldybės

Motiejaus Valančiaus viešosios bibliotekos

Kūlupėnų filialo vyr. bibliotekininkė

Rima Galuškinienė

Kūlupėnai

2008

TURINYS

I. PRATARMĖ	3
II. MAŽOJI ARCHITEKTŪRA KŪLUPĖNŲ KAIME.....	4
III. MAŽOJI ARCHITEKTŪRA KŪLUPĖNŲ APYLINKĖSE:	8
1. Asteikių kaimas	8
2. Šatilgalio kaimas	15
3. Sauserių kaimas	17
4. Nasrėnų kaimas	21
5. Kūlsodžio kaimas	25
6. Stropelių kaimas	27
7. Grabšyčių kaimas	29
8. Tintelių kaimas	30
IV. APIBENDRINIMAS.....	32
V. LITERATŪROS SĄRAŠAS.....	33

I. PRATARMĖ

Kultūros paveldas – per kelias kartas perimtos etniniu, istoriniu, estetiniu ar moksliniu požiūriu svarbios kultūrinės vertybės.

Kretingos kraštas nuo seno garsėja kultūros paveldo objektų gausa ir įvairove. Gausiausia dailės paveldo grupė – smulkioji (mažoji) architektūra, kuri apima XIX a. antroje pusėje – XX a. pirmoje pusėje statytas koplytėles, koplytstulpius, stogastulpius, monumentaliuosius ir kaltinius kryžius, kurie nuo neatmenamų laikų yra Žemaičių kraštovaizdžio dalis.

Šie žinomų ir nežinomų liaudies meistrų darbo mediniai paminklai labai vertingi mūsų tradicijų liudininkai. Dauguma jų ir šiandieną prižiūrimi rūpestingų žmonių. Kai kuriuos negailestingai niokoja gamta, dar kitus sunaikina piktadarių rankos. Norint išsaugoti išlikusius šalia mūsų kultūros paveldo objektus ateities kartoms, visų pirma, vietinė bendruomenė turi kuo daugiau žinoti apie jų buvimą.

Šis kraštotyros darbas skirtas supažindinti vietos bendruomenės žmones su tautos tradicijomis bei dalimi kultūros paveldo objektų, esančių Kūlpėnų, Asteikių, Šatilgalio, Stropelių, Tintelių, Sauserių, Nasrėnų, Kūlsodžio, Grabšyčių kaimų teritorijose. Surinkta kraštotyrinė medžiaga leis iš arčiau susipažinti su beišnykstančių koplytstulpių, kryžių, koplytėlių istorija ir dabartimi, buvusių juose patalpintų skulptūrėlių, paveikslų likimu.

Šį projektą rėmė Kretingos rajono savivaldybė.

Kraštotyros darbe remiamasi knyga-albumu „Kretingos rajono kultūros paveldas“, Kretingos muziejaus vyr. mokslinio bendradarbio Juliaus Kanarsko nuotraukomis, darytomis 1984-1986 metais.

Aprašant kultūros paveldo objektus naudojami Juliaus Kanarsko Kultūros paveldo objektų aprašai. 2008 metais objektus nufotografavo ir žmonių pasakojimus užrašė bibliotekininkė Rima Galuškinienė.

Ankstesniųjų ir dabartinių nuotraukų dėka galime palyginti, kaip tas pats objektas atrodė prieš 20 metų.

II. MAŽOJI ARCHITEKTŪRA KŪLUPĖNŲ KAIME

KŪLUPĖNŲ KAIMO KOPLYTĖLĖ SU NUKRYŽIUOTOJO, JONO NEPOMUKO SKULPTŪROMIS IR MARIJOS SOPULINGOSIOS PAVEIKSLU

I iliustr. Koplytėlė su Nukryžiuotojo, Jono Nepomuko skulptūromis ir Marijos Sopulingosios skulptūra.
Fotografuota J. Kanarsko, 1985 m.

Koplytėlė yra Kūlupėnų kaime, Vaclovo Drakšo sodybos kieme, į pietryčius nuo namo, apie 70 metrų į rytus nuo kelio Kretinga – Salantai. Koplytėlė pagrindiniu fasadu atsukta į vakarus, t. y. link kelio. Aplinka apsodinta gėlėmis. Ją juosia 3,35 x 3,05 metro dydžio bei 1,08 metro aukščio tvora, padaryta iš betoninių stulpelių ir vielos tinklo. V. Drakšo sodyba yra minėto kelio dešinėje pusėje. Kitapus kelio yra Kūlupėnų (seniau vadinta Kartenos) geležinkelio stotis.

Koplytėlė Drakšų sodyboje stovėjo nuo seno. Dabartinę koplytėlę, senajai sunykus, antrojo pasaulinio karo metais padirbino sodybos savininkas Vaclovas Drakšas. Skulptūros datuojamos XIX amžiumi. Jų autorius nežinomas vietinis liaudies meistras. Paveikslą 1958 metais nutapė Salantų mieste gyvenęs liaudies tapytojas Mockus. 1978 metais koplytėlę su skulptūromis ir paveikslu aprašė Lietuvos

kultūros ministerijos mokslinės metodinės kultūros paminklų apsaugos tarybos dailės skyriaus ekspedicija, o fotografavo – R. Sargūnas. 1984 metais koplytėlę su skulptūromis ir paveikslu aprašė ir fotografavo, o 1985 metais surašė pasą Kretingos rajono Kultūros skyriaus darbuotojas Julius Kanarskas.

Lietuvos Kultūros ministerijos kolegijos 1981 metų vasario 26 dienos nutarimu Nr. 226, Kūlupėnų kaimo koplytėlė su Nukryžiuotojo, Jono Nepomuko skulptūromis ir Marijos Sopulingosios skulptūra buvo paskelbta vietinės reikšmės dailės paminklu Nr. 4165, saugomu valstybės. Koplytėlė vertinga kaip žemaičių kraštui būdingas mažosios kaimo architektūros ir liaudies meno paminklas.¹

Daratos Drakšienės (Beržonskaitės) gimusios 1931 metais, gyvenančios Kulupėnų k., Mokyklos g. 1, pasakojimu, prieš kelis metus koplytėlė buvo apvogta, o praūžęs didelis vėjas nugriovė sunykusią koplytėlę. Dabartinė situacija yra tokia, kad ieškoma lėšų ir meistro koplytėlei restauruoti.²

KŪLUPĖNŲ KAIMO KOPLYTĖLĖ SU MARIJOS IR DVIEJŲ ANGELŲ SKULPTŪROMIS

2 iliustr. Marijos ir dviejų angelų skulptūros. Fotografuota J. Kanarsko, 1984 m.

¹ KANARSKAS, J. Kultūros paveldo objektų aprašas.

² D. Drakšienės pasakojimą 2008 m. užrašė R. Galuškinienė.

Koplytėlė stovi kelio Kretinga-Salantai kairėje pusėje, Kūlupėnų gyvenvietės pietvakarinėje dalyje, į pietus nuo Magdelenos Venckienės sodybos. Iki kelio rekonstrukcijos, koplytėlė stovėjo priešingoje kelio pusėje. Koplytėlė pastatyta buvusioje kaimo sankryžoje XIX amžiuje. Tuo pačiu laiku padarytos ir Marijos, ir dviejų angelų skulptūros. Senajai koplytėlei sunykus, tarpukaryje buvo padaryta ir pastatyta nauja, dabartinė koplytėlė. Į ją iš senosios perkeltos ir skulptūros. Marijos skulptūrą žmonės nuo seno gerbė. Prie koplytėlės kūlupėniškiai rinkdavosi melstis gegužės ir birželio mėnesiais. Skulptūrų ir koplytėlės autorių pavardės pamirštos. Anksčiau koplytėlė stovėjo dešinėje kelio Kretinga-Salantai pusėje, ties jo sankryža su senuoju Kartenos keliu. Rekonstruojant, plečiant ir tiesinant kelią Kretinga-Salantai, gavus Lietuvos Kultūros ministerijos leidimą, 1989 metais koplytėlė buvo perkelta į kairiąją kelio pusę, arčiau M. Venckienės sodybos. Senoji koplytėlės stovėjimo vieta atsidūrė po ištiesinto kelio atkarpa.

Apie 1966 metus koplytėlę ir skulptūras aprašė Kretingos muziejaus darbuotojas Juozas Mickevičius, o 1985 metais – Kretingos rajono Kultūros skyriaus darbuotojas Julius Kanarskas.

3 iliustr. Marijos ir dviejų angelų skulptūros. Fotografuota R.Galuškinienės, 2008 m.

1972 metais rugsėjo 28 dieną Lietuvos Kultūros ministerijos kolegijos nutarimu Nr. 40, Kūlupėnų kaimo koplytėlė su Marijos ir dviejų angelų skulptūromis buvo paskelbta vietinės reikšmės dailės paminklu Nr. 1551, saugomu valstybės. 1985 metais sudarytas ir patvirtintas koplytėlės su skulptūromis pasas. Koplytėlė su skulptūromis vertinga kaip žemaičių kraštui būdingas XIX amžiaus pabaigos – XX amžiaus pradžios mažosios kaimo architektūros ir liaudies dailės paminklas.³

Iki šių dienų koplytėlę prižiūri ir jos aplinkos tvarkymu rūpinasi Ciprijonas Venskų, gimęs 1930 metais, ir jo žmona Magdalena Venckienė (Štombergaitė), gimusi 1936 metais. Ciprijono Venskaus, gyvenančio Kūlupėnų k., Stoties g. 3, pasakojimu, koplytėlę statė, kai jam buvo septyneri metai. Koplytėlę tada visi vadino Mergelės Marijos nekalto prasidėjimo vardu. Net vyskupas šventino. O statė koplytėlę Ciprijono Venskaus tėvėlių Juozo ir Kotrynos rūpesčiu. Tuo metu tėvėlių ūkis buvo didelis, pirktas iš grafo Tiškevičiaus. Dabartinio namo vietoje tuomet buvusi pakelės užėiga, kurioje galėjo apsistoti poilsiui pravažiuojantys pakeleiviai. Tais laikais mašinų buvo mažai, žmonės daugiau arkliais į Klaipėdą važiuodavo apsipirkti. Sustodavo pailsėti patys ir arklius pailsinti. Tačiau ir netoliese esanti koplytėlė neapsaugojo namo nuo gaisro, kurį sukėlė žaibas.⁴

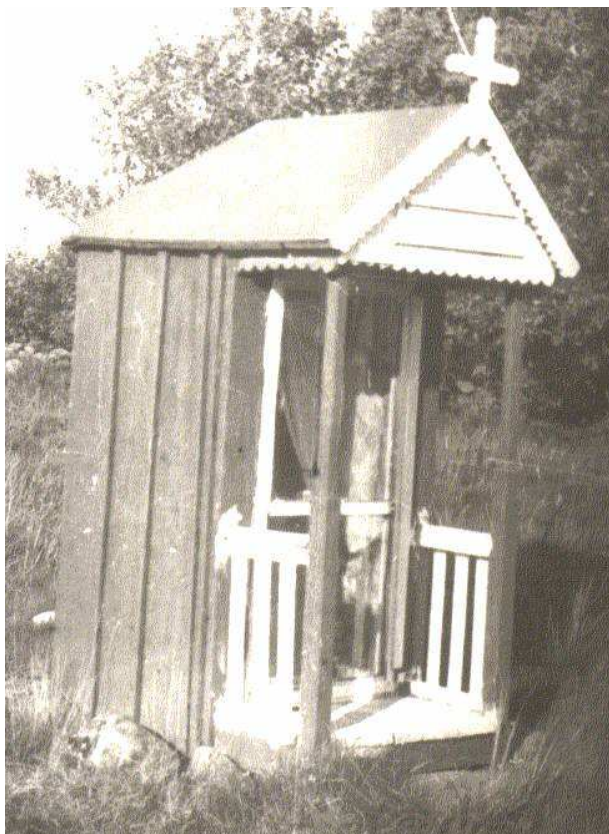
³ KANARSKAS, J. Kultūros paveldo objektų aprašas.

⁴ C. Venskaus pasakojimą 2008 m. užrašė R. Galuškinienė.

III. MAŽOJI ARCHITEKTŪRA KŪLUPĖNŲ APYLINKĖSE

1. ASTEIKIŲ KAIMAS

ASTEIKIŲ KAIMO KAPINIŲ KOPLYTĖLĖ SU MARIJOS SOPULINGOSIOS, DVIEJŲ APAŠTALŲ IR DVIEJŲ ANGELŲ SKULPTŪROMIS

4 iliustr. Koplytėlė su Marijos Sopulingosios, dviejų apaštalų ir dviejų angelų skulptūromis.
Fotografuota J. Kanarsko, 1985 m.

Koplytėlė yra Asteikių kaimo kapinių, vadinamų Maro kapeliais, centrinėje dalyje, atsukta priekiniu fasadu į pietus. Asteikių kaimo kapinės yra dabartinės Kūlupėnų gyvenvietės pietrytiniame krašte, apie 320 metrų į rytus nuo Kartenos-Kūlupėnų kelio. Senieji vietos gyventojai pasakoja, kad kapinėse buvo laidojami nuo maro ir kitų užkrečiamųjų ligų mirę kaimo gyventojai. Jų atminimui nuo seno kapinaitėse buvo statomos koplytėlės ir aukšti ažuoliniai kryžiai. Paskutiniai kryžiai ir koplytėlė buvę pastatyti XIX amžiaus antroje pusėje. Koplytėlė stovėjo kapinių centre, o abipus jos – po aukštą ažuolinį kryžių. Į šonus nuo jų buvo dar po tokį patį kryžių. Kryžiai neišliko, nuvirto apie šio amžiaus

(XX a.⁵) vidurį. Senoji koplytėlė buvo medinė, nedidelės bažnytėlės formos, su dvivėrėmis durelėmis, kurių anga turėjo arkos formą. Virš koplytėlės stogo priekyje kilo pseudogotikos stiliaus medinis bokštelis su ornamentuotu kryželiu. Stogo kraštai priekiniame fasade buvę puošti augalinio motyvo ornamentais. Koplytėlė buvusi gili, su keturkampėmis, dekoruotomis kolonėlėmis, rėmusiomis frontoną priekyje. Jai sunykus, kaimo gyventojų lėšomis 1959 metais buvo pastatyta nauja, dabartinė koplytėlė. Koplytėlėje nuo XX amžiaus pradžios buvo medinės, polichromuotos, Marijos Sopulingosios, dviejų apaštalų ir dviejų angelų skulptūros.

5 iliustr. Koplytėlė su Marijos Sopulingosios, dviejų apaštalų ir dviejų angelų skulptūromis.
Fotografuota R. Galuškinienės, 2008 m.

1972 metų rugsėjo 28 dienos Lietuvos Kultūros ministerijos kolegijos nutarimu Nr. 40, koplytėlė su minėtomis skulptūromis buvo paskelbta vietinės reikšmės dailės paminklu Nr. 1544. 1972 metais prie koplytėlės prikalta metalinė paminklo lentelė, o skulptūrų nugarinėje pusėje užrašyti Kretingos rajono skulptūrų apskaitos numeriai. Koplytėlę prižiūrėjo ir tvarkė Juozas Petrauskas, gyvenantis į pietus nuo kapinių. Jo teigimu, apie 1973 metus iš koplytėlės abi skulptūros paimtos į muziejų. Kokio muziejaus darbuotojai tai padarė, jis nurodyti negalėjo. 1984 metais koplytėlę su

⁵ Aut. pastaba.

skulptūromis aprašė bei koplytėlės brėžinius darė Julius Kanarskas. Koplytėlė su skulptūromis vertinga kaip Žemaitijos kraštui būdingas mažosios liaudies architektūros ir kultūros paminklas.⁶

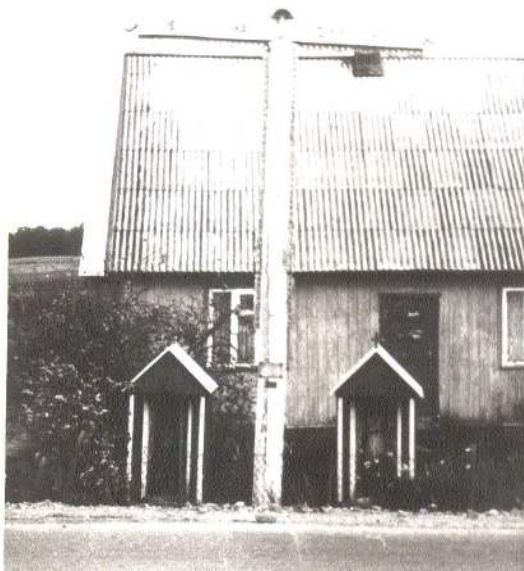
Pasak Birutės Viskontaitės, gimusios 1932 metais, gyvenančios Kūlupėnų k., Klevų g. 5, anksčiau kryžius ar koplytėles statydavo beveik kiekviename kieme, kad Dievas laimintų sodybą. Dar močiutė Karolina Viskontienė (Retkutė) pasakojo, kad maro metais apie (1865 metus) labai daug žmonių šiose apylinkėse mirė – nespėdavo laidoti. Todėl kapinaitėse ir pastatė koplytėlę, kad nutolintų nuo kaimo visokias ligas.

Per gegužines pamaldas su dūdų orkestru apvaikščiodavo visas koplytėles. Apie penkiasdešimt žmonių meldavosi. Tada žmonės mokėjo melstis. Apie 1959 metus naujai statomai koplytėlei lėšas iš gyventojų rinko Kazys Jasevičius.

Rusai norėjo akmenis nuo maro kapelių išvežti, bet Antanas Viskontas (Birutės Viskontaitės tėvelis) paprašė tuometinės valdžios, kad paliktų akmenis šventojoje vietoje. Ir akmenys išliko nepalieti.

Apie 1973 metus pavogtų skulptūrėlių vietoje į koplytėlę įdėtas paveikslas.⁷

ASTEIKIŲ KAIMO KRYŽIUS SU DVIEM KRYŽMOMIS

6 iliustr. Asteikių kaimo Kryžius. Fotografuota J. Kanarsko, 1984 m.

⁶ KANARSKAS, J. Kultūros paveldo objektų aprašas.

⁷ B. Viskontaitės pasakojimą 2008 m. užrašė R. Galuškinienė.

Kryžius stovi dešinėje kelio Kartena-Kūlupėnai pusėje, priešais Stasės Macienės sodybą, jos darželyje, sodybos vakariniame pakraštyje. Jis atsuktas priekine puse į vakarus, t. y. link kelio. Abipus kryžiaus stovi po koplytėlę.

Kryžius pastatytas 1901 metais. Jį pastatė apsižadėjęs Asteikių kaimo jaunimas. Meistro pavardė užmiršta. Vietos gyventojai kryžių vadina Karavyko kryžiumi, nes tradicija statyti tokio pobūdžio kryžius su dviem kryžmomis atėjo iš Karavyko miesto Ispanijoje. Kryžius buvo su dviem kryžmomis, ornamentuotas augalinio motyvo papuošimais, įtaisytas stiebo ir kryžmų šonuose. Prie stiebo ir kryžmų pagrindiniame fasade buvusios prikaltos metalinės lotyniškos raidės ir kryželiai. 18 raidžių ir 7 kryželiai simbolizuoja 25 maldas, kurias sudėjo vyskupas Zacharijus. Kiekviena raidė kryžiaus fasade reiškia pirmąją raidę to žodžio, kuriuo prasideda malda. Kryželis reiškia tos maldos pradžią, kuri prasideda žodžiu „Kryžiau...“. Tokius kryžius su dviem kryžmomis ir raidėmis įsakęs statyti vyskupas Leonardas. Juos statydavo bandydami apsaugoti nuo užkrečiamųjų epideminių ligų ir kitų didelių nelaimių. Prie kryžiaus stiebo ir viršutinės (trumposios) kryžmos buvo pritvirtinta nedidelė medinė, keturkampė, vienkamarė, atvira iš vienos pusės koplytėlė su Šv. Benedikto skulptūra. Prie stiebo ir apatinės (ilgosios) kryžmos sandūros kabojo medinė, polichromuota Nukryžiuotojo skulptūra. Matyt tuo pačiu laiku abipus kryžiaus buvo pastatyta po medinę koplytėlę. Vienoje jų pagrindine skulptūra buvo Kristus prie stulpo, o kitoje – Šv. Mergelė Marija. Karo pabaigoje, t. y. 1945 metais, koplytėlės nugriautos. Jose buvusias skulptūras Macius paslėpė savo namo palėpėje. 1966 metais kryžių aprašė kraštotyrininkas Juozas Mickevičius, nufotografavo – Steponas Kaštaunas. Remiantis J. Mickevičiaus surinkta medžiaga, kryžius su dviem kryžmomis buvo įrašytas į Lietuvos kultūros paminklų sąrašus kaip vietinės reikšmės dailės paminklas Nr. 1545. Sąrašas, 1972 metais Lietuvos kultūros ministerijos kolegijos nutarimu Nr. 40, buvo patvirtintas.

Kryžius buvo smarkiai sunykęs, apie 1970 metus plečiant kelią jis buvo nugriautas, dalinai restauravus – perkeltas prie Maciaus sodybos. Po restauracijos jis neteko pirminės savo formos: neliko viršutinės kryžiaus kryžmos ir stiebo viršūnės. Kryžius vertingas kaip Žemaitijai būdingas mažosios liaudies architektūros ir kultūros paminklas.⁸

⁸ KANARSKAS, J. Kultūros paveldo objektų aprašas.

7 ilustr. Asteikių kaimo kryžius. Fotografuota R. Galuškinienės 2008 m.

Pasakoja Kūlupėnų seniūnijos seniūnas Algirdas Macius, gyvenantis Kūlupėnų k., Taikos g. 1. Šiandien situacija sudėtinga. Ankstesnės sodybos savininkės, kuri prižiūrėjo kryžių ir koplytėles, jau nėra gyvos. Naujieji sodybos šeimininkai nežinomi. Kryžius sunykęs, aplinkiniai žmonės tarėsi rinkti lėšas naujam kryžiui. Sužinoję apie sudėtingas paminklų restauravimo sąlygas, nusiminė ir nebežino kaip išsaugoti nykstantį paminklą.⁹

⁹ A. Maciaus pasakojimą 2008 m. užrašė R. Galuškinienė.

ASTEIKIŲ KAIMO KOPLYTĖLĖ SU SKULPTŪRINE GRUPE „MARIJA MALONINGOJI IR
KETURI ANGELIUKAI“ IR KOPLYTĖLĖ SU SKULPTŪRA „NAZARIETIS“

8 iliustr. Asteikių km. kopyltėlė su Nazariečio skulptūra.
Fotografuota J. Kanarsko, 1984 m.

9 iliustr. Asteikių km. kopyltėlė su skulptūrine grupe.
Fotografuota J. Kanarsko, 1984 m.

Koplytėlė su Marijos Maloningosios ir keturių angeliukų skulptūromis stovi kelio Kartena-Kūlpėnai dešinėje pusėje, šalia kelio, atsukta priekiniu fasadu į vakarus, t. y. link kelio, pastatyta ant betoninio pagrindo. Ji yra Asteikių kaimo gyventojos Stasės Macienės sodybiniame sklype, jo vakariniame pakraštyje. Į kairę, t. y. į šiaurę nuo koplytėlės stovi medinis kryžius, o už jo – analogiška koplytėlė su Nazaretiečio skulptūra.

Kryžių Asteikų kaimo kryžkelėje 1901 metais pastatė Asteikių kaimo jaunimas. Kryžius su dviem kryžmomis, puoštas augalinio motyvo ornamentais. Abipus jo tuo pačiu laikotarpiu kaimo gyventojai pastatė po medinę koplytėlę. Vienoje jų buvo Marijos Maloningosios ir keturių angeliukų, o kitoje – Kristaus iš Nazareto (t. y. Nazaretiečio) medinės, polichomuotos skulptūros. Jų autorius – nežinomas Kartenos-Kūlpėnų apylinkių XIX amžiaus pabaigos – XX amžiaus pradžios liaudies meistras.

1945 metais, dar tebevykstant karui, abi koplytėles piktadariai nugriovė. Skulptūras pasiėmė ir savo palėpėje ėmėsi saugoti netoli senosios kryžkelės gyvenusi S. Macienė.

1979 metais S. Macienės lėšomis abipus kryžiaus vėl buvo pastatyta po koplytėlę. Jas darė Asteikių kaimo gyventojai Antanas Užuotas ir Ignas Endriuška. Į koplytėles S. Macienė pastatė išsaugotas senąsias skulptūras: Mariją Maloningąją ir keturis angeliukus (į pietinėje pusėje esančią koplytėlę), Nazaretiečio ir Šv. Agotos (į šiaurinėje pusėje esančią koplytėlę). Siekdami skulptūras apsaugoti nuo vagių, meistrai didžiausias skulptūras prie koplytėlės grindų pritvirtino metaliniais varžtais, o mažąsias prie grindų ir sienų prikaldė vinimis. Šios priemonės turėjo apsunkinti skulptūrų išėmimą iš koplytelių.

1984 metais koplytėles su skulptūromis aprašė, apmatavo ir fotografavo Julius Kanarskas. Remiantis jo pateikta medžiaga, Lietuvos kultūros ministerijos kolegija, 1987 metų gruodžio 22 dienos nutarimu Nr. 222, Asteikių kaimo koplytelių skulptūrinę grupę „Marija Maloningoji ir keturi angeliukai“ ir „Nazaretietis“ paskelbė vietinės reikšmės dailės paminklais Nr. 4572, saugomais valstybės.

Koplytėlės su skulptūromis vertingos kaip Žemaitijos kraštui būdingi mažosios kaimo architektūros ir liaudies meno paminklai.¹⁰

10 iliustr. Asteikių kaimo koplytėlė su Nazaretiečio skulptūra.
Fotografuota R. Galuškinienės, 2008 m.

11 iliustr. Asteikių kaimo koplytėlė su skulptūrine grupe.
Fotografuota R. Galuškinienės, 2008 m.

¹⁰ KANARSKAS, J. Kultūros paveldo objektų aprašas.

2. ŠATILGALIO KAIMAS

ŠATILGALIO KAIMO KOPLYTSTULPIS SU ORNAMENTUOTU KRYŽELIU IR ŠV. JURGIO SKULPTŪRA

12 iliustr. Koplytstulpio koplytėlė. Fotografuota J. Kanarsko, 1984 m.

Koplytstulpis yra apie 50 metrų į vakarus nuo kelio Kartena-Kūlpėnai (Salantai), šalia keliuko, vedančio į Šatilgalio kaimą. Anksčiau toje vietoje buvo senųjų kelių Kartena-Kūlpėnai ir Aukštkalviai-Šatilgalis kryžkelė. 1901 metais bendromis kaimo gyventojų lėšomis buvo pastatytas vadinamasis jubiliejinis kryžius (kodėl taip jis vadinamas, kaimo gyventojai paaiškinti negalėjo). 1935 metais šalia jo pastatytas koplytstulpis. Jo fundatorius ir autorius nežinomi. Virš koplytstulpio koplytėlės kylančio metalinio, ornamentuoto kryželio autorius – nežinomas XX amžiaus pirmosios pusės vietinis kalvis. Koplytstulpio koplytėlėje buvo nežinomo liaudies meistro darbo medinė, polichromuota Šv. Jurgio skulptūra, daryta XX amžiaus pradžioje.

Koplytstulpis ir kryžius stovėjo Šatilgalio kaimo ūkininkui Aloyzui Dirmeikiui priklaususiame žemės sklype. Koplytstulpiui apnykus 1950 metais jis buvo remontuojamas. Remonto metu sukalta nauja koplytėlė, o stiebo apačia nupjauta ir sutrumpinta.

1965 metais koplytstulpį aprašė Kretingos muziejaus darbuotojas Juozas Mickevičius. Jo surinktos medžiagos pagrindu, 1971 metų rugsėjo 28 dieną Lietuvos Kultūros ministerijos kolegijos nutarimu Nr. 40, koplytstulpis su ornamentuotu kryželiu ir Šv. Jurgio skulptūra buvo paskelbtas vietinės reikšmės dailės paminklu Nr. 1554.

Apie 1974 metus iš koplytėlės dingo Šv. Jurgio skulptūra. Koplytstulpį prižiūrinti Šatilgalio kaimo gyventoja Barbora Bražinskienė jos vieton įdėjo Šv. Jurgio litografijos fotoreprodukciją. 1984 metais koplytstulpį aprašė, o 1989 metais apmatavo ir brėžinius braižė Kretingos rajono kultūros skyriaus vyr. metodininkas paminklų apsaugai Julius Kanarskas. Koplytstulpis su ornamentuotu kryželiu vertingas kaip XX amžiaus pirmosios pusės mažosios kaimo architektūros paminklas.¹¹

13 iliustr. Koplytstulpio koplytėlė. Fotografuota R. Galuškinienės, 2008 m.

Zitos Drungilaitės, gimusios 1946 metais, gyvenančios Šatilgalio kaime pasakojimu, Šv. Jurgio skulptūrą vietoj karo metais dingusios skulptūrėlės, išdrožė vietinis meistras Povilas Rudys. Vėliau ir ji buvo pavogta. Kartais pravažiuojantys keliu žmonės paprašo leisti padėti prie koplytstulpio gėlių, arba žvakutę uždegti. Prižiūri kas kiek gali, kaimynai žolę nupjauna.

2007 metais koplytstulpį remontavo Kūlpėnų seniūnijos ūkio dalies darbuotojai.¹²

¹¹ KANARSKAS, J. Kultūros paveldo objektų aprašas.

¹² Z. Drungilaitės pasakojimą 2008 m. užrašė R. Galuškinienė.

3. SAUSERIŲ KAIMAS

SAUSERIŲ KAIMO KOPLYTĖLĖ SU MARIJOS SOPULINGOSIOS SKULPTŪRA

14 iliustr. Koplytėlė su Marijos sopulingosios skulptūra. Fotografuota J. Kanarsko, 1984 m.

Koplytėlė yra Sauserių kaimo pietinėje dalyje, dauboje, keliuko vedančio nuo Kūlpėnų–Pristovų kelio link Minijos upės ir Sauserių piliakalnio pakraštyje. Ji atsukta priekiniu fasadu į vakarus, t. y. link keliuko, aptverta medine tvorele. Už koplytėlės augo du aukšti lapuočiai medžiai. Koplytėlei parinkta drėgnoka vieta, todėl koplytėlė pastatyta ant iš lauko akmenų sukrauto nedidelio paaukštinimo. Koplytėlė pastatyta tarpukaryje Sauserių kaimo gyventojų lėšomis. 1956 metais ji atnaujinta. Skulptūra datuojama XIX amžiaus pabaigai. Jos autorius nežinomas Kūlpėnų apylinkių liaudies meistras.

1974 metais koplytėlę ir skulptūrą aprašė Lietuvos kultūros ministerijos Mokslinės metodinės kultūros paminklų apsaugos tarybos dailės skyriaus ekspedicija, fotografavo S. Platūkis. 1984 metais koplytėlę ir skulptūrą fotografavo bei pasą surašė Kretingos kultūros skyriaus darbuotojas Julius Kanarskas. 1976 metais gruodžio 28 dieną Lietuvos kultūros ministerijos kolegijos nutarimu Nr. 129, Sauserių koplytėlė su Marijos Sopulingosios skulptūra paskelbta vietinės reikšmės dailės paminklu

Nr. 3701, saugomu valstybės. 1981 metais prie koplytėlės prikalta dailės paminklo lentelė, o ant skulptūros užrašytas Kretingos rajono skulptūrų inventorinis numeris.

15 iliustr. Koplytėlė su Marijos sopulingosios skulptūra. Fotografuota R. Galuškinienės, 2008 m.

Koplytėlė vertinga ir saugotina kaip mažosios kaimo architektūros ir liaudies dailės paminklas, būdingas šiaurės vakarų Žemaitijos kraštui.¹³

Irutės Motužienės (Jonutytės), gimusios 1956 metais, gyvenančios Kūlupėnų k., Beržyno g. 12, pasakojimu, koplytėlę prižiūrėjo Vanda Jonutienė, jai išvykus gyventi kitur, priežiūros darbus atlieka jos sūnus Juozas Jonutis, 1954 metų gimimo, gyvenantis netoliese nuo koplytėlės esančioje sodyboje. Netoliese gyvenę žmonės, kurie kiek galėdami padėdavo tvarkyti koplytėlę ir jos aplinką. Vieni rinko lėšas, kiti rūpinosi pakviesti kunigą, kad restauruota koplytėlė būtų pašventinta.¹⁴

¹³ KANARSKAS, J. Kultūros paveldo objektų aprašas.

¹⁴ I. Motužienės pasakojimą 2008 m. R. Galuškinienė.

SAUSERIŲ KAIMO KOPLYTĖLĖ SU MARIJOS SKULPTŪRA

16 iliustr. Koplytėlė su Marijos skulptūra Fotografuota J. Kanarsko, 1985 m

Koplytėlė stovi kelio Kūlupėnai-Prystovai dešinėje pusėje. Sauserių kaimo centrinėje dalyje, pakelėje. Ji pastatyta aukštesnėje vietoje. Priekiniu fasadu atsukta link kelio, t. y. į šiaurės pusę. Koplytėlė pastatyta 1947 metais. Apie tai byloja jos frontone įrėžta data. Jos meistras nežinomas. Koplytėlės fundatoriai buvo Sauserių kaimo gyventojų Latakų šeima, kurios sodyba stovėjo į pietus nuo koplytėlės. Statydami koplytėlę Lataikai tikėjosi, kad mūsų kraštą užgriuvusios pokario negandos aplenks jų sodybą. Į koplytėlę buvo įstatyta nežinomo XIX amžiaus pabaigos Kūlupėnų apylinkių liaudies meistro daryta Marijos skulptūra, kuri išdrožta, kaip liudija data figūros nugarinėje pusėje, 1860 metais.

1974 metais koplytėlę su skulptūra aprašė Lietuvos Kultūros ministerijos Mokslinės metodinės kultūros paminklų apsaugos tarybos dailės skyriaus ekspedicija, fotografavo – S. Platūkis.

1976 metais gruodžio 28 dieną Lietuvos Kultūros ministerijos kolegijos nutarimu Nr. 129, Sauserių kaimo koplytėlė su Marijos skulptūra buvo paskelbta vietinės reikšmės dailės paminklu Nr. 3700, saugomu valstybės.

1990 metais sunykusi koplytėlė buvo nugriauta. Jos vietoje meistras S. Lubys su sūnumis padarė ir pastatė naują koplytėlę, į kurią iš senosios perkėlė Marijos skulptūrą. Naujoji koplytėlė

pastatyta be leidimo nesilaikant autentiškų formų. Skulptūra taip pat be leidimo perdažyta. Abipus jos pastatyta po spalvingą masinės gamybos plastmasinę angeliuko skulptūrėlę.

Greta koplytėlės, į vakarus nuo jos, 1990 metais S. Lubys pastatė aukštą, medinį kryžių, skirtą Sauserių kaimo gyventojams atminti. Koplytėlė ir kryžius aptverti neaukšta medine statinių tvorele. 1981 metais prie koplytėlės buvo prikalta dailės paminklo paminklinė lentelė, o skulptūros nugarinėje pusėje užrašytas Kretingos rajono liaudies skulptūros apskaitos inventorinis numeris.

Koplytėlė su skulptūra vertinga kaip XIX amžiaus vidurio ir XX amžiaus vidurio mažosios kaimo architektūros ir liaudies meno paminklas, būdingas žemaičių kraštui.¹⁵

17 iliustr. Koplytėlė su Marijos skulptūra. Fotografuota R. Galuškinienės, 2008 m.

Kūlupėnų seniūnijos seniūno Algirdo Maciaus, gyvenančio Kūlupėnų k., Taikos g. 1, pasakojimu, koplytėlę ir kryžių prižiūri Stanislovas Lubys, gimęs 1926 metais, gyvenantis Kūlupėnų k., Draugystės g. 7. Jam padeda sūnūs Antanas ir Petras, žentas Steponas Mažeika. Aplinką tvarko Stanislovo Lubio žmona Salomėja Lubienė, gimusi 1926 metais ir Irena Lubienė.¹⁶

¹⁵ KANARSKAS, J. Kultūros paveldo objektų aprašas.

¹⁶ A. Maciaus pasakojimą 2008 m. užrašė R. Galuškinienė.

4. NASRĖNŲ KAIMAS

NASRĖNŲ KAIMO KOPLYTĖLĖ

18 iliustr. Nasrėnų kaimo koplytėlė. Fotografuota J. Kanarsko, 1984 m.

Koplytėlė yra kelio Kretinga-Salantai kairėje pusėje esančiose Nasrėnų kaimo kapinaitėse, vadinamuose Maro kapeliais. Ji pastatyta ant betoninio postamento kapinių rytinėje dalyje, aukštesnėje vietoje, atsukta priekiniu fasadu į rytus. Koplytėlė aptverta neaukšta medine statinių tvorele.

Į šiaurės rytus nuo kapinių ir koplytėlės yra sena žemaitiška sodyba, kurioje gimė ir užaugo žemaičių vyskupas Motiejus Valančius. Sodyboje veikia memorialinis muziejus.

Nasrėnų kaimo kapinaitės, vadinamos Markapiais, veikė XV-XVIII amžiuje. Jau nuo XVIII amžiaus jose stovėjo medinė koplytėlė su šventųjų skulptūrėlėmis ir keli ažuoliniai kryžiai. Nustojus laidoti, kapinės buvo apleistos, jose stovėję kryžiai sunyko.

Kapinėse stovėjusi medinė koplytėlė vietinio smulkaus bajoro Riepšo rūpesčiu buvo atnaujinta ir pastatyta į šiaurės rytus nuo kapinių, kelio Kretinga-Salantai kairėje pusėje, prie šalia kapinių buvusios sodybos namo.

Priešais kapinaites, kitapus kelio esančioje sodyboje, 1801 metais gimė ir augo žemaičių vyskupas Motiejus Valančius. Jis 1837 metais savo gimtajam kaimui padovanojo nežinomo liaudies menininko nutapytą Marijos su kūdikiu paveikslą, kurį kaimo gyventojai pakabino koplytėlėje.

Tarpukaryje bajoras Riepšas dvarą turėjo Liepgiriuose (dabar Plungės raj.), o savo žemes Nasrėnuose nuomavo. Visų pirma ūkį buvo išsinuomavęs ūkininkas Juozas Milašius, kuris 1936 metais pasirūpino koplytėlės atnaujinimu. Jis pasamdė garsų liaudies meistrą Juozą Paulauską iš Grūšlaukės kaimo. Juozas Paulauskas perdažė koplytėlėje buvusias skulptūras, įdėjo jas į naujai padarytą koplytėlę, kurią pastatė ant išbetonuoto pamato. Pamatus išliejo Juozas Milašius, šiaurinėje pamatų fasado sienoje įamžinęs savo pavardę.

1959-1964 metais koplytėlę aprašė Kretingos muziejaus darbuotojas Juozas Mickevičius. Pagal jo pateiktą medžiagą 1971 metų rugsėjo 28 dieną, Lietuvos Kultūros ministerijos kolegijos nutarimu, koplytėlė buvo paskelbta vietinės reikšmės dailės paminklu Nr. DV-1552, saugomu valstybės.

1973 metais prie koplytėlės pritvirtinta dailės paminklo paminklinė lentelė, o paveikslas ir skulptūros pažymėtos Kretingos rajono skulptūrų apskaitos inventoriniais numeriais. Vėliau paveikslas, suvokiant jo istorinę ir meninę vertę, Juozo Mickevičiaus rūpesčiu buvo paimtas saugoti į Kretingos kraštotyros muziejų, o jo vietoje koplytėlėje buvo pakabinta tautodailininko Juozo Šakinio, gyvenančio Kretingoje, nutapyta tiksli paveikslo kopija.

1959 metais Juozas Mickevičius surašė koplytėlės istorinio paminklo pasą, o 1988 metais Kretingos kultūros skyriaus darbuotojas Julius Kanarskas surašė koplytėlės dailės paminklo pasą.

1990 metais vyskupo Motiejaus Valančiaus sodybos-memorialinio muziejaus vedėjo Algio Čėsnos iniciatyva, Nasrėnų kaimo gyventojai koplytėlę iš pakelės perkėlė atgal į kaimo kapinaites, aptvėrė ją medine tvorele, priešais pastatė suoliukus prie koplytėlės gegužinių pamaldų besirenkantiems tikintiesiems prisėsti.

Nasrėnų kaimo žmonės koplytėlės Marijos su kūdikiu paveikslą bei skulptūrėles laikė stebuklingomis.

Susirgus namiškiams ar gyvuliams, prie koplytėlės kaimiečiai ateidavo apsižadėti. Prašydami Dievo ir šventųjų užtarimo nuo ligos. Koplytėlę jie puošė gražiausiomis užuolaidomis, veidrodėliais, kaspinais, degindavo viduje žvakutes, o skulptūras dabindavo kaspinais ir karoliais. Per įvairias šventes, ypač Vėlinių, Kalėdų bei Velykų naktį koplytėlė iš tolo švytėdavo nuo joje degančių žvakių. Pasakojama, kad, esą, kitąkart žvakės pačios užsidegdavo.

1940 metais rusų kareiviai išdaužė koplytėlės durų ir langų stiklus, išgrobstė nuo skulptūrų šventųjų karolius ir kitus paaukottus papuošalus ir dalino juos kaimo merginoms. Pasak nasrėniškių, už šią šventvagystę Dievas rusus nubaudė – prasidėjo karas su vokiečiais.

Koplytelę atnaujino Juozas Milašius, 1938 metais įsigijęs kitapus kelio buvusią sodybą ir ūkį (Motiejaus Valančiaus giminės sodybą). Kai į Riepšo ūkį atsikėlė Jurevičiai, nuo to laiko koplytelė buvo jų sodybos teritorijoje, tačiau ją ir toliau prižiūrėjo ir saugojo Juozas ir Barbora Milašiai. Šiuo metu koplytelė rūpinasi vyskupo Motiejaus Valančiaus sodybos-muziejaus vedėjas Algis Čėsna.

Nuo 1837 metų koplytelėje ant galinės sienos kabojo Marijos su kūdikiu paveikslas. Priešais jį koplytelėje stovėjo keletas šventųjų skulptūrėlių. 1959 metų duomenimis, koplytelėje buvo Marijos nekalto prasidėjimo, Šv. Pranciškaus, Rūpintojėlio, Pietos, Nukryžiuotojo, Marijos, 2 klūpančių angeliukų ir 3 nežinomų šventųjų skulptūros, sustatytos trimis eilėmis. Nemaža jų dalis buvusi atnešta iš pokario metais nugriautų koplytėlių, stovėjusių Nasrėnų apylinkėse. Pasak koplytelę saugojusios Barboros Milašienės, Šv. Pranciškaus, Pietos, Rūpintojėlio, Marijos ir 2 angeliukų skulptūras XX amžiaus 7 dešimtmetyje paėmė Kretingos ir Vilniaus muziejininkai. 1969 metais surašytame įsipareigojime dailės paminklams saugoti, be Marijos su kūdikiu paveikslo minimos Nukryžiuotojo, Marijos su kūdikiu ir Kristaus skulptūros. Jos ir buvo užregistruotos dailės paminklų sąraše. Koplytelė vertinga kaip Žemaitijos kraštui būdingas mažosios kaimo architektūros ir liaudies meno paminklas.¹⁷

¹⁷ KANARSKAS, J. Kultūros paveldo objektų aprašas.

19 iliustr. Nasrėnų kaimo koplytėlė. Fotografuota R. Galuškinienės, 2008 m.

5. KŪLSODŽIO KAIMAS

KŪLSODŽIO KOPLYTSTULPIS SU ORNAMENTUOTU KRYŽELIU, ŠV. ROKO IR NUKRYŽIUOTOJO SKULPTŪROMIS

20 iliustr. Kūlsodžio koplytstulpis. Fotografuota J. Kanarsko, 1984 m.

Koplytstulpis yra kairiajame Blendžiavos upelio krante, kelio Nasrėnai-Kūlsodis-Stropeliai kairėje pusėje, pastatytas prie tilto per minėtą upelį, atsuktas priekiniu fasadu į kelią, t. y. į pietvakarius.

Koplytstulpis kaimo gyventojų lėšomis pastatytas prieš antrąjį pasaulinį karą, t. y. XX amžiaus ketvirtojo dešimtmečio pabaigoje. Jo autorius – nežinomas vietinis liaudies meistras.

Koplytstulpis turi metalinį kryželį, kurio apačioje buvusi pritvirtinta metalinė vėjarodė, vaizduojanti trimituojantį angeliuką. Vėjarodė dingo XX amžiaus aštuntajame dešimtmetyje. Kryžiaus autorius taip pat nežinomas.

Koplytstulpio koplytėlėje buvo Marijos ir Šv. Roko medinės, polichromuotos skulptūrėlės, kurias XX amžiaus ketvirtojo dešimtmečio pabaigoje išdrožė liaudies meistras Anicetas Puškorius, gyvenęs Skaudalių kaime, esančiame į šiaurę nuo Kūlsodžio. Jas 1972 metų vasarą pavogė nenustatyti asmenys.

Be to, koplytėlėje buvo Nukryžiuotojo skulptūra. Ji taip pat neišliko.

XX amžiaus septintojo dešimtmečio antroje pusėje koplytstulpį aprašė Kretingos muziejaus darbuotojas Juozas Mickevičius. Pagal jo medžiagą, Lietuvos kultūros ministerijos kolegija 1972 metų rugsėjo 28 dienos nutarimu Nr. 40, Kūlsodžio kaimo koplytstulpį su ornamentuotu kryželiu, Marijos, Šv. Roko ir Nukryžiuotojo skulptūromis paskelbė vietinės reikšmės dailės paminklu Nr. 1549, saugomu valstybės. 1972 metais prie koplytstulpio prikalta paminklinė dailės paminklo lentelė, o vietoj pavogtų skulptūrų įdėtas Šv. Sofijos paveikslas buvo pažymėtas Kretingos rajono liaudies meno paminklų apskaitos inventoriniu numeriu.

1986 metais koplytstulpio dailės paminklo pasą surašė Kretingos rajono Kultūros skyriaus darbuotojas Julius Kanarskas.

21 *ilustr.* Kūlsodžio koplytstulpis. Fotografuota R. Galuškinienės, 2008 m.

Koplytstulpis su ornamentuotu kryželiu vertingas kaip Žemaitijos kraštui būdingas mažosios kaimo architektūros ir kalvystės meno paminklas.¹⁸

¹⁸ KANARSKAS, J. Kultūros paveldo objektų aprašas.

6. STROPELIŲ KAIMAS

STROPELIŲ KAIMO KOPLYTSTULPIS SU MARIJOS MALONINGOSIOS SKULPTŪRA

22 iliustr. Stropelių kaimo koplytstulpis. Fotografuota J. Kanarsko, 1989 m.

Koplytstulpis yra Antano Duoblio sodyboje, pastatytas darželyje, ties namo pietiniu fasadu, atsuktas priekiniu fasadu link kiemo, t. y. į vakarus. A. Duoblio sodyba yra Stropelių kaime, į pietus nuo kelio Nasrėnai-Kūlsodis-Stropeliai, greta geležinkelio Kretinga-Telšiai, jo kairėje pusėje.

Koplytstulpį tarpukaryje, XX amžiaus trečiajame dešimtmetyje, savo sodybos kieme pastatė dabartinio sodybos šeimininko tėvas Justinas Duoblys. Marijos Maloningosios skulptūrą darė nežinomas Kūlpėnų apylinkių liaudies meistras. Ją Justinui Duobliui XX amžiaus pradžioje dovanojo jo tėvai. Skulptūra datuojama XIX amžiaus antrojoje pusėje.

1978 metais koplytstulpį ir skulptūrą aprašė Lietuvos kultūros ministerijos mokslinės metodinės kultūros paminklų apsaugos tarybos dailės skyriaus ekspedicija. Pagal jos surinktą medžiagą, 1981 metais vasario 26 dieną Lietuvos kultūros ministerijos kolegijos nutarimu Nr. 226, Stropelių kaimo

koplytstulpis su Marijos Maloningosios skulptūra buvo paskelbtas vietinės reikšmės dailės paminklu Nr. 4167, saugomu valstybės.

1986 metais koplytstulpį su skulptūra aprašė, apmatavo ir fotografavo bei dailės paminklo pasą surašė Kretingos Kultūros skyriaus darbuotojas Julius Kanarskas. Koplytstulpis vertingas kaip Žemaitijos kraštui būdingas mažosios kaimo architektūros ir liaudies meno paminklas.¹⁹

Magdutės Duoblienės (Venckutės), gimusios 1941 metais, gyvenančios Stropelių kaime, pasakojimu, Marijos Maloningosios skulptūra išlikusi autentiška. Koplytstulpis 2004 metais naujai perstatytas, nes senojo buvo kiauras stogas.²⁰

23 iliustr. Stropelių kaimo koplytstulpis. Fotografuota R. Galuškinienės, 2008 m.

¹⁹ KANARSKAS, J. Kultūros paveldo objektų aprašas.

²⁰ M. Duoblienės pasakojimą 2008 m. užrašė R. Galuškinienė.

7. GRABŠYČIŲ KAIMAS

GRABŠYČIŲ KAIMO KOPLYTĖLĖ SU MARIJOS SKULPTŪRA

24 iliustr. Grabšyčių kaimo koplytėlė. Fotografuota J. Kanarsko, 1984 m.

Koplytėlė buvo 200 metrų į pietus nuo kelio Nasrėnai-Stropeliai, Grabšyčių kaimo vakarinėje dalyje, buvusios pagrindinės kaimo gatvės (dabar – apleistas kelias) dešinėje pusėje. Ji orientuota durelėmis į rytus, pastatyta ant stambaus plokščio akmens. Aplinkui auga alyvų krūmai. Į rytus nuo koplytėlės ėjo apleistas, nenaudojamas kelias, prie kurio seniau stovėjo dauguma kaimo sodybų. Į šiaurę, vakarus ir pietus nuo koplytėlės plyti ariamas laukas.

Koplytėlė statyta XIX amžiaus pabaigoje, atnaujinta XX amžiaus viduryje. Joje yra medinė, polichromuota Marijos skulptūra. Jos autorius – nežinomas XIX amžiaus pabaigos vietinis liaudies meistras. 1981 metais koplytėlė su Marijos skulptūra paskelbta vietinės reikšmės dailės paminklu.

1984 metų pavasarį nenustatyti asmenys skulptūrą iš koplytėlės pavogė.

Koplytėlė vertinga kaip Žemaitijos kraštui būdingas mažosios kaimo architektūros ir kultūros paveldo paminklas.²¹

Šiuo metu koplytėlė visiškai sunykusi. Jos buvimo vietą žymi tik alyvų krūmas.

²¹ KANARSKAS, J. Kultūros paveldo objektų aprašas.

8. TINTELIŲ KAIMAS

TINTELIŲ KAIMO KOPLYTSTULPIS SU ORNAMENTUOTU KRYŽELIU, ŠV. BARBOROS IR RŪPINTOJĖLIO SKULPTŪROMIS

25 iliustr. Tintelių kaimo koplytstulpis. Fotografuota J. Kanarsko 1984 m.

Koplytstulpis yra apie 20 metrų į kairę nuo kelio Kretinga-Salantai, Antano Pilucko sodyboje. Jis stovi kiemo pietrytiniame kampe, aptvertas medine tvorele bei orientuotas pagrindiniu fasadu į vakarus.

Koplytstulpį 1845 metais padarė ir pastatė Tintelių kaimo gyventojas Maksvytis. Rūpintojėlio, Barboros ir Šv. Mergelės Marijos skulptūras darė vietinis dievdirbys, liaudies meistras Juozas Grigalauskas, išdrožęs jas 1842 metais. Fundatoriaus anūkas P. Maksvytis 1964 metais koplytstulpį remontavo: sutrumpino stiebą (nupjovė išpuvusią jo apačią), atnaujino koplytėlę, ją ir skulptūras perdažė.

1964 metais koplytstulpį su skulptūromis trumpai aprašė Kretingos muziejaus darbuotojas Juozas Mickevičius. Remiantis jo surinkta medžiaga, 1971 metais rugsėjo 28 dieną Lietuvos Kultūros

ministerijos kolegijos nutarimu Nr. 40, koplytstulpis su ornamentuotu kryželiu, Šv. Barboros ir Rūpintojėlio skulptūromis buvo paskelbtas vietinės reikšmės dailės paminklu Nr. 1555.

Koplytėlėje buvusios Šv. Mergelės Marijos ir Šv. Barboros skulptūros apie 1974 metus pavogtos, išliko tik Rūpintojėlio skulptūra.

1986 metais koplytstulpį apmatavo ir brėžinius braižė Vilniaus dailės instituto studentai, aprašė – Kretingos rajono Kultūros skyriaus vyr. metodininkas Julius Kanarskas. Koplytstulpis vertingas kaip Žemaitijai būdingas kaimo architektūros paminklas²².

26 iliustr. Tintelių kaimo koplytstulpis. Fotografuota R. Galuškinienės 2008 m.

Virginos Trakienės (Piluckytės), gimusios 1954 metais, gyvenančios Kūlupėnų kaime Taikos g. 2-3, pasakojimu, apie 1980 metus buvo pavogta ir rūpintojėlio skulptūrėlė. 1990 metais įdėtas Jėzaus Širdies paveikslas ir Antano Lubio išdrožta Marijos skulptūrėlė.²³

²² KANARSKAS, J. Kultūros paveldo objektų aprašas.

²³ V. Trakienės pasakojimą 2008 m. užrašė R. Galuškinienė.

IV. APIBENDRINIMAS

Vykdam projektą paaiškėjo, kad Kūlpėnų seniūnijos teritorijoje esama ir daugiau nežinomų mažosios architektūros paminklų. Siekiant praturtinti bibliotekos kraštotyros fondą būtų naudinga surinkti medžiagą ir apie dar niekur neaprašytus medinius liaudies paminklus.

Šiuo tikslu pradėtas vykdyti kraštotyros darbas bus tęsiamas ir kitais metais, nes senų žmonių, kurie mena kryžiaus ar koplytėlės atsiradimo istoriją, vis mažėja.

Džiugu, kad šiandien išlikę senieji kryžiai ir koplytėlės lankomi. Prie jų atnešamos gyvos ir dirbtinės gėlės, koplytėlių vidus puošiamas užuolaidėlėmis, karoliukais, veidrodėliais. Prie kai kurių iš jų renkasi kaimo žmonės giedoti giesmių, melstis, o pro šalį praeidamas garbingo amžiaus žmogus nukelia kepurę.

V. LITERATŪROS SĄRAŠAS

1. Kretingos rajono kultūros paveldas. Klaipėda: Libra Memelensis, 2005, 96 p. ISBN 9955-544-45-7.
2. Visuotinė lietuvių enciklopedija. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas, 2007, t. 11, 815, [1] p. ISBN 5-420-01486.
3. KANARSKAS, J. Kretingos rajono Kultūros paveldo objektų aprašai 1994-1995 m.